

85 år rundradioverksamhet i Finland

Den 1 november har det gått 85 år sedan radioamatören och ingenjören Arvi Hauvonen (1899 – 1973), då med kännetecknet 3NB, inledde regelbundna rundradiosändningar i Tammerfors år 1923. Samma år hade han, anslutit sig till utövarcirkeln av radiohobbyn inom Förbundet Ung Kraft (Nuoren Voiman Liitto, NVL) genom att som hobbyarbetsprov bygga den rörmottagare och sändare som krävdes.

Radiognistan som blossat upp i ungdomen fick ny glöd.

De tidigaste rundradioförsöken gjorde Hauvonen i Kulju, ca. 10 km söder om Tammerfors. Han hade enligt Leo Lindells (NVA) beskrivning byggt en radiosändare vars effekt bara var i storleksordningen ett par watt. Senare under sommaren flyttades denna anspråkslösa sändare till Lepolas villa söder om Pyhäjärvi. Efter att effekten hade höjts till 10 watt, kunde gramfonosändningarna avlyssnas rätt bra i staden med de många kristall- och rörmottagare som ivrigt hade börjat byggas enligt Hauvonens instruktioner. De entusiastiska experimenterarna var inte nöjda i alla avseenden med sändningsplatsen hos Lepola, och man började därför leta efter en lämplig stationsplats i staden. En sådan fann man också på vinden i Tammerfors Telefonförenings hus på Tavastgatan 26. I samband med flyttningen förnyades utrustningen delvis, och effekten höjdes till ca. 20 watt. Sändarantennen kunde placeras på 30 meters höjd över marken.

Regelbunden verksamhet

Den av Arvi Hauvonen byggda stationen 3NB började från den 1 november 1923 sända främst musikframträdanden tre till fyra dagar i veckan. Stationen kunde avlyssnas inom stadens område, och med rörmottagare även en bit utanför staden. Anodspänningen som behövdes för sändarröret fick man från elverkets likspänningsnät, och glödspänningen från Tammerfors Telefonförenings ackumulatorbatterier. Programstudion fanns tre våningar ner, i hallen till telefonförenings kontorsvåning, vars väggar var lämpligt täckta med draperier. Man strävade till att hålla stationens våglängd något under 300 m, därför att då stördes man minst av andra stationer som kunde avlyssnas i Tammerforsstrakten.

Inom kort stod det klart att det blev övermäktigt för Arvi Hauvonen att ensam sköta om och bekosta stationens verksamhet. Tammerfors Radioförening, som nyligen grundats, påtog sig ansvaret för stationens underhåll och kontinuerliga verksamhet. I april 1924 övergick stationen i Tammerfors Radioförenings ägo. Sändarstationens officiella namn blev Tampereen Radio, och NVL gav stationen nytt kännetecken, 3NBA. Arvi Hauvonen med medhjälpare fortsatte som skötare av stationen.

På sensommaren 1924 flyttade Tampereen Radio till nya och större utrymmen intill forsén Tammerkoski och inledde regelbundna sändningar i december 1924. Burantennen och dess motviktstrådar var spända över Tammerkoski fors. Snart efter provsändningarna fick man goda lyssnarrapporter från olika håll i landet.

Händelser i radion

Hösten 1925 kunde man från stationen vid Tammerkoski lyssna på den de första direktsända radioreportaget med Arvi Hauvonen som redaktör. En kvinna hade hamnat i vattnet vid forsén och ropade på hjälp. Hauvonen störtade ut för att undersöka situationen, och återvände snabbt till mikrofonen för att kommentera det inträffade. Snart myllrade forséns strand av folk. En modig mansperson hoppade huvudstupa i forsén med kläderna på och drog upp kvinnan på det torra. Sålunda kunde Hauvonen omedelbart rapportera om räddningen.

I begynnelsen av radions verksamhet var det vanligt att reläa sändningar från andra stationer. En gång vida-reutsände Björneborg programmet från Tammerfors, och då programmet blev slut, meddelade hallåmannen att återutsändningen var avslutad. Synd bara att mikrofonen i Björneborg glömdes på, och den glada fest som de lokala radioentusiasterna som var samlade i radiatorummet hade, med sorl och klingande glas, förmedlades ut i etern. Först efter ett tag upptäckte stationschefen i Björneborg den påglömda mikrofonen. Snabbtänkt som han var, klickade det genast och så anmälde han till omvärlden: "Här slutar sändningen från Tammerfors". Festen gick på Tammerforsbornas räkning. – Så gick det till under radions gröna år.

Gällande stationens senare skeden kan nämnas att då stationen i Pyynikki, som staten hade byggt, inlett sina sändningar i mars 1930, blev Tammerkoski-stationen reservstation. Tammerfors Radioförening avstod stationen efter att ha sålt dess apparatur till skyddskårsorganisationen i mars 1930.

"Givakt, givakt, här kallar 3NB och Tammerfors" — ungefär på detta sätt inledde Arvi Hauvonen påannonserna vid dessa första rundradiosändningar. Det grundläggande arbetet av Arvi Hauvonen och andra radiohobbyentusiaster gav en god start åt rundradioverksamheten i vårt land; det lilla Finlands röst svävade nu fram i etern, och fönstren till Europa och övriga världen stod öppna.

Den unge Arvi Hauvonen vid tiden för rundradioförsöken i Tammerfors år 1924.

Arvi Hauvonen, OH3PP i museimiljön på Radiobacken i Lahtis i maj 1971. I bakgrunden radiohistoriens stora namn från Hertz till Marconi och Popov. Bild: Osmo Wiio, OH2TK

Sammanställt och redigerat av Reino Janhunen OH2HK.
Översättning: Thomas Anderssen, OH6NT

(version 18.9.08/rja - 4.10.08/tha)